

A feltehetően őskori objektumok között egy É–D irányú, ívelten szűkülő falú árkot, valamint a felület Ny-i szélén egy szögletes alakú oszlophelyet említhetünk meg. A szarmata korszakhoz köthető stratigráfiai egységek két gödörhöz, egy házhoz, ill. egy szabadtéri kemencéhez tartoztak. Az épület mintegy 7 m² alapterületű, lekerekített sarkú, téglalap alakú, Ny–K hossz tengelyű. Keleti fala mentén 20 cm magas padka húzódott, közepén és Ny-i falának középső részén egy-egy cölöphelyet bontottunk ki. A ház betöltéséből az edénytöredékek mellett őrlőkődarabok és bronztükr(?) töredékei is előkerültek. A Ny–K irányú szabadtéri kemence munkagödre a feltárási területen kívülre esett. Az agyagba vájt kemence ép sütőfelülete 20 cm mélyen jelentkezett. A tapasztás alá az egyenletes hőmegtartás érdekében kézzel formált és korongolt edénytöredékeket helyeztek.

A korhatározó leletanyaggal nem rendelkező telep-objektumok nagy része É–D vagy Ny–K irányú, ívelten szűkülő falú, ívelt aljú, keskeny csatorna. A lelet nélküli, kerek vagy szögletes alakú cölöphelyek a lelőhely egész területén szétszórva jelentkeztek.

MOL-16 (KÖH 42443): Április 1–6. között, a lelőhely D-i és középső részén, 115 m hosszán és 5 m szélességben kutattunk, egyenletes eloszlásban 38 objektum foltját azonosítottuk. A 42 stratigráfiai egység között 28 gödör, 12 árok, egy ház és egy cölöphely volt, melyek közül 3 bronzkori, 6 kelta, 2 szarmata, 5 Árpád-kori, ill. 26 kora – leletanyag hiányában, vagy az előkerült jellegtelen edénytöredékek alapján – nem állapítható meg.

A bronzkori, a lelőhely területén elszórtan jelentkező objektumokat Ny–K vagy ÉNy–DK irányú, ívelten szűkülő falú, ívelt aljú árkok alkották. A La Tène kori településmaradványok – Ny–K, ÉNy–DK irányú árkok, hosszúkás, téglalap alakú gödrök – szintúgy a nyomvonal szakasz egész felületén jelentkeztek. Szarmata kori leletanyagot egy félig földbe mélyített házban és egy téglalap alakú, egyenesen szűkülő falú gödörben találtunk. A Ny–K hossz tengelyű, 410 cm hosszú épületben cölöphelyet nem figyeltünk meg; a ház egy része azonban a feltárt területen kívülre esett. Árpád-korinak 2 Ny–K irányú árok, 2 kerek és egy szögletes alakú gödör bizonyult.

Az SNR 2, szögletes alakú gödörben több korszak (La Tène, avar kor, Árpád-kor) leletanyaga együtt került felszínre. Valószínűleg a gödörben talált, gímszarvas agancsából készített, vésett pontkörös díszítésű, két helyen átfúrt bogozó(?) is az avar emléktárgy részese.

A fémdetektoros vizsgálatok során a még le nem humuszolt talajban, a jelenlegi járósinttől 10–15 cm-re ólomolvadványok, 2 szarmata kori kerek, bronz csatkarika és egy kelta kori ezüst tetradrachma került elő.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

326. Makó, Sóstó

(Csongrád megye) V, Sza, Á, Ú

A Magyar–Román gázszállító vezeték nyomvonalára eső lelőhelyeken 2009 tavaszán megelőző feltárást végeztek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai.

MOL-20 (KÖH 42452): A lelőhely Makótól É-ra 1,5 km-re, a Sóstó elnevezésű egykori érmedertől 300 m-re ÉNy-ra, egy É–D irányú, alacsony földhát közepén fekszik. A lelőhely D-i részén május 18–22. között 320 m²-en kutattunk. A gépi humuszolás és nyesés során a sárga, agyagos, homokos altalajon egyenletes sűrűségben 26 objektum foltja rajzolódott ki. A feltárt 27 stratigráfiai egység között 14 gödör, 9 árok és 4 cölöphely volt, melyek közül 14 újkori, 13 pedig leletanyag hiányában ismeretlen korú, de valószínűleg ezek is hasonló időszakra keltezhetők.

MOL-22 (KÖH 42466): A lelőhely középső részén, 90 m hosszán és 6 m szélességben, 2009. március 25–27. között kutattunk. Két csoportban 10 objektum foltja jelentkezett. A 11 stratigráfiai egység között 6 gödör, 4 árok és egy kemence volt, melyek közül egy vaskori, míg 10 szarmata kori. Az egyetlen vaskori, 580 cm széles gödör a nyomvonal ÉK-i szélén jelentkezett. Az objektum aljába több kisebb beásás is mélyült, hamus, paticsos betöltéséből nagy mennyiségű tapasztásdarab és – bütökökkel, bevagdalt, rátett bordával díszített – edénytöredék, ill. egy ép és egy fél orsó gomb került elő. A szarmata gödrök kerek alakúak, méhkas formájúak vagy egyenesen szűkülő falúak. Az egyik gödör alján jelentős mennyiségű, összedobált szarvasmarha- és kutyacsontokat bontottunk ki. A nyomvonal Ny-i szélét 4 É–D irányú, egy- és többosztatú vízvezető árok határolta. Az egyik árok egy korábban létesített szabadtéri kemencét vágott. A kemence felmenő falát a mezőgazdasági munkákkal tönkretették, sütőfelülete a nyesési szinttől 3–5 cm-re jelentkezett.

A szarmata objektumok betöltéséből őrlőkőtöredékek, gyorskorongon készített, szürke, jól iszapolt, valamint kézzel formált edénytöredékek kerültek felszínre. A fémdetektoros vizsgálat a nyomvonal kijelölt részén – a még le nem humuszolt talajban, a jelenlegi járósinttől 10–15 cm-re – egy bronzrögöt, egy két helyen átfúrt bronzérmét és egy bronz övcsatot eredményezett.

MOL-23 (KÖH 42469): A lelőhely középső részén, mintegy 170 m hosszán és 5 m szélességben március 26. és április 20. között dolgoztunk. Megállapítottuk, hogy a MOL-22 és a MOL-23 lelőhelyek egymással összeérnek. A nyomvonalon egyenletes sűrűségben 32 objektum foltja rajzolódott ki a nyesés során. A 44 stratigráfiai egység között 25 gödör, 9 árok, 4 ház, 4 cölöplyuk és 2 kemence volt, melyek közül 13 szarmata kori, 26 Árpád-kori, 5 pedig leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A szarmata kori objektumok nagy részét a kerek, méhkas formájú vagy egyenesen szűkülő falú gödrök alkották. Az egyetlen szarmata ház a nyomvonal Ny-i szélén feküdt. A 13 m² nagyságú épület közepén és Ny-i falának középső részén egy-egy cölöplyukat bontottunk

ki. A szarmata objektumok betöltéséből – állatcsontok mellett – jellemzően gyorskorongon készített, szürke, jól iszapolt edények és kézzel formált fazekak töredékei kerültek elő.

Az Árpád-kori objektumok a teljes felületen megtalálhatók voltak. Két, részben a feltárt területre eső épületet a nyomvonal közepén, a harmadikat a K-i szelvényezésnél tártuk fel. Mindhárom építmény ÉÉK-DDNy hossz tengelyű, téglalap alakú. Az egyik házban 1 cm vastag, szürke, agyagos padlószintet figyeltünk meg. Az épületek mindegyikében találtunk üllőgödört, de cölöplyukat csupán egyben bontottunk ki. Az egyik, 7 m² alapterületű ház DK-i sarkába kisméretű kemencét építettek, melynek túlnyomó részét a mezőgazdasági munkákkal elpusztították. Az egyetlen, Ny-K tengelyű, szabadtéri kemence munkagödörét egy árok vágta át. A kemence sütőfelülete a nyelési szinttől 2–3 cm-re jelentkezett. Az Árpád-kori ovális vagy négyszögletes alakú gödrök betöltéséből főként bográcshoz tartozó perem- és oldaltöredékek, ill. díszítetlen fazéktöredékek kerültek elő.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

327. Makó, Sóstó, Sóshalom alatt (KÖH 42464)

(Csongrád megye) Sza

A lelőhely Makótól kb. 1,5 km-re É-ra, a Sóshalom elnevezésű kurgán és a Sóstó nevű egykori érmeder között, egy ÉK-DNy irányú földhát D-i szélén található. A Magyar-Román gázszállító vezeték nyomvonalán, a lelőhely (MOL-21. lh.) középső részén 2009. május 8–29. között végeztek megelőző feltárást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai több ütemben, összesen 220 m hosszan és 5 m szélességben.

A sárgásbarna, agyagos-homokos altalajon 42 objektum folyt rajzolódott ki a nyelési alkalmával. Az 51 feltárt, kizárólag a szarmata korhoz sorolható stratigráfiai egység között 38 gödör, 5 ház, 5 cölöphely, 2 árok és egy omladék volt.

A téglalap alakú, félig földbe mélyített, Ny-K vagy ÉNy-DK hossz tengelyű épületek a nyomvonal kijelölt területének K-i szélén, ill. középső részén, 2 csoportban kerültek elő. Az egyik, 15 m² alapterületű házban több, sorban húzódó, 2,5–3 cm átmérőjű karólyukat is megfigyeltünk. Két épületben megtaláltuk a tetőszerkezetre utaló cölöplyukat is.

A gödrök nagy része kerek vagy ovális alakú, méhkas alakú vagy egyenesen bővülő falú. Hamus, salakos betöltésükből nagy mennyiségű leletanyag, elsősorban kézzel formált (fazék, fedő) és korongolt (hombár, duzzadt-, behúzott peremű tál, kehely alakú edény, téglaszínű korsó és tál) edényekből származó töredékek

kerültek felszínre. Több objektumban találtunk római készítésű terra sigillata- és amphoratöredékeket. Az állatcsontok mennyisége is igen magas volt, ill. az egyik gödörben hosszúcsontból készített csonteszköz feküdt. Több gödörből kerültek elő szürke edények töredékeiből kialakított, kerek alakúra csiszolt „zsetonok”, ill. orsógombok és orsókarikák. A lelőhely fémanyaga szegényes; egy objektumban vas ácskapocsra emlékeztető tárgy töredékét, egy másikban bronztűt találtunk.

A lelőhely Ny-i szélén fekvő, szabálytalan kerek alapú gödör nyelési szintjén fiatal felnőtt vagy gyermek vázmaradványát bontottuk ki, mellette ló alsó állkapcsa feküdt. A váz hiányos, a combcsontok másodlagos helyzetben feküdtek.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

328. Makó határa

(Csongrád megye) Ő, Sza, A, Á, Kö

2009. március 10. és április 2. közt helyszíni szemlélet tartottunk az M43 autópálya Makó-országhatár közti szakaszán. A szemle célja a korábban (2005, Szalontai Csaba) már lokalizált lelőhelyek kiterjedésének ellenőrzése és esetleges pontosítása volt.

M43-32 (KÖH 52676): A Földeák felé vezető műút mellett, az Igási-ugar nevű határrész területén, az itt húzódó egykori meander D-i partján található. A lelőhely Ny-i felén, ahogyan az a hatástanulmányban is szerepel, intenzív újkori településnyomokat figyeltünk meg, míg a lelőhely közepén Árpád-kori töredékeket (cserépbogrács peremtöredéke) gyűjtöttünk. A középkori és újkori góccok közt leletet nem találtunk, a megfigyelést azonban a sarjadó gabona nehezítette. A lelőhely Ki felét nem is tudtuk pontosan lehatárolni, mivel magas, sűrű gabonafedte fedte a felszínt.

M43-34 (KÖH 52714): A patak Ny-i partján található lelőhelyen igen gyér számban gyűjtöttünk cserepeket, valamivel kisebb területen, mint azt a hatástanulmányban jelölték, elsősorban a patak partján.

M43-36 (KÖH 52724): A lelőhely K-i felét ott jártunkkor éppen szántották, ezt a részt nem tudtuk átkutatni. A lelőhely Ny-i fele azonban, egészen az itt folyó patak partjáig rendkívül intenzívnek bizonyult. Nagy mennyiségű őskori és szarmata, valamint avar kerámiatöredéket figyeltünk meg. A patak partjához közel egy fél szarmata edényt is találtunk. A lelőhely legintenzívebb része a patak partján hosszan elnyúlik.

M43-37 (KÖH 52726): A lelőhelyet a műút és az arra merőleges dűlőút szögletében, az itt húzódó kiemelkedés D-i végében lokalizálták. Szemlénken a lelőhely a dűlőút irányába nagyobbak bizonyult, igaz a leletanyag igen gyéren jelentkezett a gazos szántón.